

CSEHORSZÁG

**SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZERÉNEK BEMUTATÁSA
ÉS MAGAS TÁMOGATÁSI SZÜKSÉGLETŰ/
SÚLYOSAN, HALMOZOTTAN FOGYATÉKOS
SZEMÉLYEK LAKHATÁSI SZOLGÁLTATÁSÁNAK
IGÉRETES GYAKORLATA**

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

TÁRS PROJEKT
Szociális intézményi férőhely kiváltási
szakmai koordinációs műhely kialakítása

TÁRS PROJEKT
Szociális intézményi férőhely kiváltási
szakmai koordinációs műhely kialakítása

A kiadvány az EFOP-1.9.1-VEKOP-15-2016-00001 kódszámú „**TÁRS PROJEKT – Szociális intézményi férőhely kiváltási szakmai koordinációs műhely kialakítása**” című kiemelt projekt keretében készült.

Szerző:

Varga Veronika

A kiadvány a TÁRS Projekt Szolgáltatásfejlesztési Munkacsoport koordinálásával készült.

2020.

**Nemzeti Fogvatékosságügyi- és Szociálpolitikai Központ
Közhasznú Nonprofit Kft.**

1138 Budapest, Váci út 191.
Telefon: +36 1 450 3230, +36 1 450 3240
E-mail: titkarsag@fszk.hu
Weboldal: www.fszk.hu

Tartalomjegyzék:

CSEHORSZÁGI SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZER BEMUTATÁSA	1
Főbb statisztikai adatok	1
A fogyatékoság meghatározása	1
Közigazgatási háttér	2
SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK TÖRVÉNYI HÁTTERE	4
Pénzben nyújtott támogatások	4
Gondozási segély	4
Rokkantsági nyugdíj	5
Főbb szociális szolgáltatások	6
Otthon (is) nyújtott szolgáltatások:	6
Nappali szolgáltatások	9
Lakhatási szolgáltatások	10
Foglalkoztatás.....	12
Utazási támogatás, segédeszköz támogatás és fogyatékos igazolvány	14
INTÉZMÉNYI FÉRŐHELY-KIVÁLTÁS	15
A „KLUBÍČKO” („GOMBOLYAG”) BEROUN Z.Ú. NEVŰ LAKÓOTTHON BEMUTATÁSA.....	18
Szolgáltatások	19
Finanszírozás	20
Munkatársak.....	20
Lakókörnyezet.....	21
Étkezés	21
Napi – és hetirend	22
Kommunikáció.....	22
Irodalomjegyzék	24

CSEHORSZÁGI SZOCIÁLIS ELLÁTÓRENDSZER BEMUTATÁSA

Csehország, hivatalos nevén a Cseh Köztársaság, tengerparttal nem rendelkező ország Közép-Európában. Területe 78 866 km², népessége 10 610 055 fő (2018. jan.1.). Közigazgatási egységei az önkormányzatok (6 244 és 5 katonai körzet) és a régiók (14).

A szociális szolgáltatást nyújtó nappali és bentlakásos intézmények fenntartói lehetnek regionális, önkormányzati, egyházi vagy egyéb szervezetek. A 2017-es statisztikai adatok szerint a nappali ellátást nyújtó nappali szolgáltatóközpontok és nappali gondozó otthonok nagyrészt egyházi, önkormányzati (a nappali gondozó otthonok esetében) vagy egyéb fenntartásban vannak (73 %), a hétköznapi bentlakásos és bentlakásos, fogyatékosok számára fenntartott intézmények túlnyomó része pedig regionális fenntartásban (57 %, ill. 70 %). Az ún. speciális ellátásra szakosodott intézmények, melyeknek célcsoportja az értelmi és pszichoszociális fogyatékosokkal élő, illetve idős személyek, szinte megegyező arányban regionális, illetve egyéb fenntartásúak. A támogatott lakhatás szolgáltatás szintén közel fele-fele arányban regionális, illetve a másik oldalon egyházi és egyéb fenntartásban van.¹ Összesen öt speciális intézmény tartozik közvetlenül a Munkaügyi és Szociális Minisztériumhoz.

Főbb statisztikai adatok

A Cseh Statisztikai Hivatal által 2013-ban elvégzett statisztikai felmérés szerint a Cseh Köztársaságban mintegy 1 078 000 fogyatékossgal élő személy él, ami a lakosság 10,2% -a.² A statisztikai felmérés az egyes fogyatékossgai típusok arányára is összpontosított, ennek alapján hétféle fogyatékossgot különböztettek meg: mozgás-, látás-, hallás-, pszichoszociális, intellektuális, belszervi és egyéb. A belszervi fogyatékossg a legnagyobb arányú - 41,9%, a mozgássérültek száma pedig a második legnagyobb - 29,2%. A fennmaradó típusok 5,1 és 8,5% között mozognak.

A fogyatékossg meghatározása

A fogyatékossg definíciói a különböző cseh törvényekben és egyéb dokumentumokban többé-kevésbé különböznek. Ezért csak néhány fontos törvényt említünk meg.

A 198/2009. számú Diszkriminációellenes Törvény 5 § (6) pontjában a fogyatékossgot a következőképpen határozza meg: „... testi, érzékszervi, pszichés, intellektuális vagy egyéb sérülések, amelyek megakadályozzák vagy megakadályozhatják az egyén számára az egyenlő bánásmód jogának gyakorlását a törvényben meghatározott területeken; a fogyatékossg hosszú távú, legalább egy éve tart, vagy az orvos legalább egy évre becsüli az állapot fennállását.”³

¹https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.p df/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

²<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>

³198/2009 számú törvény az egyenlő bánásmódról, a megkülönböztetés elleni védelem jogi eszközeiről és egyes törvények módosításáról (Diszkriminációellenes törvény)
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198>

A 108/2006 számú Szociális szolgáltatásokról szóló törvény⁴ a fogyatékoságot a gondozási segélyhez való jogosultsággal kapcsolatban definiálja: „... testi, pszichés, intellektuális, érzékszervi vagy halmozott károsodás, amelynek hatásai az egyént függővé teszik egy másik ember segítségétől.

Az 561/2004 számú Oktatási törvény a fogyatékoságot a 16. § így határozza meg: „pszichés, testi, látás- vagy halláskárosodás, beszéd fogyatékoság, halmozott károsodás, autizmus és tanulási vagy viselkedési fogyatékoság.”⁵

A 435/2004 számú Foglalkoztatási Törvény 67. §-a a fogyatékosággal élő személyeket a foglalkoztatással összefüggésben határozza meg: Olyan személyek, akiket a társadalombiztosítási hatóság a/ a harmadik szintű fogyatékosággal élő (a továbbiakban: súlyos fogyatékosággal élő személy), b/ első vagy második szintű fogyatékosággal élő vagy c/ testi hátrányokkal élő (a továbbiakban: testi hátrányokkal élő személy) személyként tart nyilván.”⁶

Közigazgatási háttér

Amint azt a fenti áttekintés is mutatja, a fogyatékoság a cseh jogban különböző helyzetek szerint különböző meghatározásokat tartalmaz. Ami az intézményi, illetve közösségi szociális szolgáltatások szempontjából meghatározó, az a Szociális szolgáltatásokról szóló törvény (továbbiakban SzSzT) szerinti definíció, ami egy másik embertől való függőség alapján határozza meg a fogyatékoságot. Ennek négy „fokozata” van (rászorultsági szintek), ami azért lényeges, mert a különböző szolgáltatásokra való jogosultságot ezek alapján a szintek alapján határozzák meg.

A súlyosan, halmozottan fogyatékos személyek a cseh rendszerben úgy jelennek meg, mint a leg súlyosabb, IV. rászorultsági szintbe tartozó fogyatékos emberek.

⁴108/2006 számú törvény a szociális szolgáltatásokról (Szociális szolgáltatásokról szóló törvény)

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

⁵561/2004 számú törvény az iskola előtti, általános, középiskolai, felsőfokú szakmai és egyéb oktatásról (Oktatási törvény)

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast1>

⁶435/2004 számú Foglalkoztatási törvény

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435#cast3>

A rászorultsági szintet 10 alapvető, önálló élethez szükséges terület (és ezek alterületei) vizsgálata alapján állapítják meg: közlekedés, tájékozódás, kommunikáció, önellátás, ruházat és lábbeli felvétele, mosakodás és alapvető emberi szükségletek kielégítése, egészség megőrzése, személyes tevékenységek és háztartási feladatok ellátása⁷.

A rászorultság szintjét az Orvosi Értékelő Szolgálat szakorvosa állapítja meg. A végső értékelés egyik forrása egy otthoni látogatás, amelynek során a Cseh Köztársaság Munkaügyi Hivatala által foglalkoztatott szociális munkás értékeli a rászorultság mértékét a személy otthoni környezetében. A felülvizsgálatra 3 évente kerül sor.

Rászorultsági szintek⁸:

➤ I fokozat (enyhe)

Hosszútávú kedvezőtlen egészségi állapota miatt mindennapos segítségre, felügyeletre szorul több mint 12 önellátással kapcsolatos tevékenységnél, illetve 18 éves kor alatt több mint 5 önellátással kapcsolatos tevékenységnél.

➤ II fokozat (közepes)

Hosszútávú kedvezőtlen egészségi állapota miatt mindennapos segítségre, felügyeletre szorul több mint 18 önellátással kapcsolatos tevékenységnél, illetve 18 éves kor alatt több mint 10 önellátással kapcsolatos tevékenységnél.

➤ III fokozat (nagy mértékű)

Hosszútávú kedvezőtlen egészségi állapota miatt mindennapos segítségre, felügyeletre szorul több mint 24 önellátással kapcsolatos tevékenységnél, illetve 18 éves kor alatt több mint 15 önellátással kapcsolatos tevékenységnél.

➤ IV fokozat (teljes)

Hosszútávú kedvezőtlen egészségi állapota miatt mindennapos segítségre, felügyeletre szorul több mint 30 önellátással kapcsolatos tevékenységnél, illetve 18 éves kor alatt több mint 20 önellátással kapcsolatos tevékenységnél.

7

- (1) A jogosultság és rászorultsági szint megállapításához vizsgált részterületek (funkciók): a) étel elkészítése, b) étel tárolása, adagolása, c) étel, ital elfogadása, d) mosakodás, e) fürdés vagy zuhanyzás, f) fog, haj és köröm ápolása, borotválkozás, g) alapvető emberi szükségletek kielégítése beleértve a higiénéért, h) felkelés az ágyból, lefekvés az ágyba, pozíciók változtatása, i) leülés, ülő helyzetben maradás képessége, j) felállás, álló helyzetben maradás képessége, k) mindennapi élethez kapcsolódó tárgyak mozgatása/használata, l) sík felületen való járás, m) lépcsőn járás, fel és le, n) ruházat kiválasztása, o) felöltözés, levetkőzés, cipő fel-és levétele, p) tájékozódás a természeti környezetben, q) gyógyszerek önálló bevétele, alapvető egészségmegőrzési funkciók, r) orvosi előírások betartása.
- (2) a) verbális, írásbeli és nem verbális kommunikáció, b) emberekhez, időhöz való viszony, c) pénz, értékek kezelése, d) személyes ügyek intézése, e) időbeosztás, élettervezés, f) bekapcsolódás életkornak megfelelő közösségi programokba, g) bevásárlás (élelmiszer, egyéb árucikkek), h) főzés, egyszerű ételek felmelegítése, i) mosogatás, j) takarítás, k) ágynemű, alsóruházat rendben tartása, l) kisebb ágynemű mosása, m) ágy rendben tartása, n) háztartási gépek kezelése, o) csapok, kapcsolók kezelése, p) záruk kezelése, ajtók, ablakok kinyitása, becsukása, q) a háztartás rendben tartása, szemetes ürítése, r) a háztartás vezetéséhez és karbantartásához kapcsolódó egyszerűbb feladatok elvégzése

⁸ Szociális Szolgáltatási Törvény, 2. fejezet, 8.§

SZOCIÁLIS ELLÁTÁSOK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK TÖRVÉNYI HÁTTERE

A szociális szolgáltatások típusait, formáit, leírását, az arra való jogosultságot, a szolgáltatókkal és a finanszírozással kapcsolatos szabályozást, valamint a minőségbiztosítás normáit a 108/2006. számú Szociális Szolgáltatási Törvény (továbbiakban: SzSzT) szabályozza.

Pénzben nyújtott támogatások

Gondozási segély

A gondozási segélyt a Szociális Szolgáltatási Törvény szabályozza. Ez egy nem járulékalapú ellátás, amelyet az ápolásra szoruló személyeknek fizetnek. (Olyan személyeknek, akik „hosszú távú kedvezőtlen egészségi állapotuk miatt egy másik személy segítségére szorulnak”). A gondozási segély összege a „rászorultsági szint” mértékének megfelelő, amely a fentebb már említett szükségletek kezelésére való képesség értékelésén alapul.

Egy éven aluli gyermekek nem jogosultak a juttatásra.⁹

A gondozást egy hozzátartozó, vagy a szociális szolgálat asszisztense (SzSzT 83. §), vagy a Szociális Szolgáltatók Nyilvántartásába bejegyzett szociális szolgáltatók (SzSzT 85. §) valamelyike, illetve egyéb szociális intézmények biztosíthatják. A szolgáltatás / ellátás a Cseh Köztársaság minden területén biztosított.

- A gondozási segély lehetővé teszi a személyek számára, hogy szolgáltatásokat vásároljanak, pl. személyi segítséget. A szolgáltatásokat egyénre szabott (egyéni) támogatási terv alapján nyújtja a szolgáltató. Elméletileg a fogyatékossgal élő személy választhatja ki / alkalmazhatja és irányíthatja a gondozási segélyből fizetett szolgáltatót. A segélyből finanszírozott tevékenységeket (szolgáltatásokat) is a felhasználó határozhatja meg, azokat az egyénre szabott tervnek és a szolgáltatóval kötött szerződésnek tartalmaznia kell.
- A kedvezményeket havonta fizetik a regionális hatóságok (Foglalkoztatási Hivatal). A 2017-es évben havonta átlagosan a 4 rászorultsági szintre országosan összesen 353 000 személynek fizettek ki gondozási segélyt.¹⁰

⁹ A 18 éven aluli személyeknek egy naptári hónapban nyújtott juttatás:

3.300 CZK az I. fokozat (enyhe) esetében,
6.600 CZK, a II. fokozat (közepes) esetében,
9.900 CZK a III. fokozat (nagy mértékű) esetében,
13.200 CZK, IV. fokozat (teljes) esetében.

A 18 évnél idősebb személyeknek egy naptári hónapban nyújtott juttatás:

880 CZK, az I. fokozat (enyhe) esetén,
4.400 CZK, a II. fokozat (közepes) esetében,
8.800 CZK a III. fokozat (nagy mértékű) esetében,
13.200 CZK a IV. fokozat (teljes) esetében.

¹⁰ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

Rokkantsági nyugdíj

A rokkantsági nyugdíjra való jogosultság feltételeit a 155/1995 számú Nyugdíjbiztosítási Törvény 38. §-a szabályozza.

A biztosított személy jogosult a rokkantsági nyugdíjra, feltéve, hogy nem érte el a 65 éves életkort, és az öregségi nyugdíjkorhatár előtt szerezte fogyatékoságát, valamint elérte a szükséges biztosítási időt, vagy ha a korengedményes öregségi nyugdíjat megítélték számára a rendes nyugdíjkorhatár elérése előtt, illetve ha fogyatékosága munkahelyi baleset következménye.

Fogyatékoság (Nyugdíjbiztosításról szóló Törvény 39. §): A biztosított személy fogyatékosnak tekinthető, ha hosszú távú károsodott egészségügyi állapota miatt legalább 35% -kal csökkent a munkaképessége.

Ha a biztosított személy munkaképessége legalább 35% -kal, de legfeljebb 49% -kal csökkent, 1. fokozatú fogyatékosnak kell tekinteni, legalább 50% -kal, de legfeljebb 69% -kal csökkent, 2. fokozatú fogyatékosnak kell tekinteni, legalább 70% -kal csökkent, harmadik fokozatú fogyatékosnak kell tekinteni.

A rokkantsági nyugdíjra való jogosultsághoz szükséges biztosítási idő (Nyugdíjbiztosításról szóló Törvény 40. §)

A minimális biztosítási idő a különböző életkorokban a következő: kevesebb, mint 20 év: 1 évnél rövidebb, 20 és 22 év között: 1 év, 22 és 24 év között: 2 év, 24 és 26 év között: 3 év, 26 és 28 év között: 4 év, 28 éves kor felett: 5 év.

A szükséges biztosítási időszakot a rokkantság bekövetkezése előtti időszakra számolják, és 28 évnél idősebb személy esetén a rokkantság bekövetkezését megelőző tíz évet veszik figyelembe. A 38 évesnél idősebb biztosított számára a feltétel akkor is teljesül, ha a biztosítási időszakot a rokkantságot megelőző 20 év során teljesítette, a szükséges minimum 10 év.

A rokkantsági nyugdíj összege (Nyugdíjbiztosításról szóló Törvény 41. §) két összetevőből áll, egy alapösszezből és egy, a rokkantság fokától függő arányos összezből.

Főbb szociális szolgáltatások

A Szociális Szolgáltatási Törvény három típust különböztet meg: szociális tanácsadás, szociális ellátási/gondozási szolgáltatás, szociális megelőzési szolgáltatás¹¹. A szociális szolgáltatások formái: bentlakásos (lakhatást is nyújtó), napközbeni (nappali) és otthon nyújtott szolgáltatások.¹² A törvény összesen 18 intézménytípust különböztet meg, ahol összesen 13 különböző szociális alapszolgáltatás nyújtható.¹³

A szociális ellátási/gondozási szolgáltatás célját a törvény a következőképp határozza meg: A szociális szolgáltatások segítséget nyújtanak a rászoruló embereknek önellátásuk megszervezésében azzal a céllal, hogy a lehető legnagyobb mértékben tudjanak bekapcsolódni a társadalmi életbe, illetve, ha egészségi állapotuk ezt nem teszi lehetővé, biztosítják a méltóságteljes életkörülményeket és a megfelelő kezeléseket.¹⁴

Otthon (is) nyújtott szolgáltatások

1. Személyi segítség

A személyi segítség olyan otthoni szolgáltatás, amelyet a koruk, krónikus betegségük vagy fogyatékosságuk miatt korlátozott önállósággal rendelkező személyeknek nyújtanak, amennyiben szükségük van egy másik személy segítségére.

- **A szolgáltatás időbeli korlátozás nélkül elérhető**, a rászoruló természetes környezetében, és lefedi a mindennapi szükséges tevékenységek körét.
- A szolgáltatások körét az SzSzT határozza meg; általában magában foglalja a mindennapi személyi higiéniához, étkezéshez és háztartási tevékenységekhez nyújtott támogatást, oktatásban való részvételhez nyújtott segítséget, társas tevékenységekhez nyújtott támogatást, és segítséget a személyes ügyekben, a jogosult jogainak védelmében. A szolgáltatást a felhasználók által meghatározott időben biztosítják (és a személyes költségvetés szintje korlátozza). A szolgáltatást nyújtók általában civil szervezetek.
- A szolgáltatást a gondozási segélyből vagy személyes pénzeszközökből fedezik. A legtöbb esetben a gondozási segély összege nem fedi le a fogyatékos személy szükségletét.
- A Cseh Köztársaságban a szolgáltatók száma a Szociális Szolgáltatók Nyilvántartásában jelenleg 220.¹⁵ A 2017-es évben 7 437 felnőtt vett igénybe személyi segítség-szolgáltatást.¹⁶

¹¹ A szociális megelőzési szolgáltatások segítenek elkerülni a veszélyeztetett személyek társadalmi kirekesztését kritikus társadalmi helyzetűk, életmódjuk, veszélyeztető életmódjuk, a szociálisan hátrányos környezet, vagy egy másik személy bűntevékenysége miatti veszélyeztetettség miatt. A szociális megelőzési szolgáltatás célja, hogy segítséget nyújtsanak a hátrányos társadalmi helyzet leküzdésében és fellépjenek a nemkívánatos társadalmi jelenségek előfordulása és terjedése ellen.

¹² SzSzT, 3. fejezet, 32. és 33. §

¹³ SzSzT, 3. fejezet, 34. és 35. §

¹⁴ SzSzT, 3. fejezet, 38. §

¹⁵ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1548423414204_2

¹⁶ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

2. Ápolási szolgáltatás

Az ápolási szolgáltatás olyan otthoni vagy szociális intézményben nyújtott nappali szolgáltatás, amelyet a koruk, krónikus betegségük vagy fogyatékoságuk miatt korlátozott önállósággal rendelkező személyeknek, illetve gyermekes családoknak nyújtanak, amennyiben szükségük van egy másik személy segítségére. A **szolgáltatás** a rászoruló otthonában vagy szociális intézményben **meghatározott időben érhető el**.

- Az ápolási szolgáltatás alaptevékenységei:
  - segítségnyújtás a mindennapi önellátáshoz
  - személyes higiéniahoz vagy a személyes higiéniai feltételek megteremtéséhez nyújtott segítség
  - étkezés biztosítása vagy segítségnyújtás az étkezés megszervezéséhez
  - háztartás vezetésével kapcsolatos segítségnyújtás
  - kapcsolattartás a társas környezettel

- A Cseh Köztársaságban a szolgáltatók száma a Szociális Szolgáltatók Nyilvántartásában jelenleg 710.¹⁷ A 2017-es évben 100 189 felnőtt vett igénybe ápolási szolgáltatást.¹⁸

---

¹⁷ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1550491504731_1

¹⁸ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

3. Otthoni segítségnyújtás

Az otthoni segítségnyújtás olyan otthoni szolgáltatás, amelyet a fogyatékoságuk vagy krónikus betegségük - beleértve a pszichés zavart is - miatt korlátozott önállósággal rendelkező személyeknek nyújtanak, amennyiben szükségük van egy másik személy segítségére.

- A szolgáltatás alaptevékenységei:
  - a háztartás vezetésével kapcsolatos segítség
  - pedagógiai, oktatási és aktivációs tevékenységek
  - kapcsolattartás a társas környezettel
  - csoportos terápiás tevékenységek
  - segítségnyújtás a rászoruló jogainak, jogos érdekeinek és a személyes ügyeinek érvényesítésében

- A Cseh Köztársaságban a szolgáltatók száma a Szociális Szolgáltatók Nyilvántartásában jelenleg 58.¹⁹ A 2017-es évben 872 felnőtt vette igénybe a szolgáltatást.²⁰

4. Átmeneti gondozás (tehermentesítés)

Az átmeneti gondozás olyan otthoni vagy szociális intézményben elérhető nappali, illetve bentlakásos szolgáltatás, amelyet a koruk, krónikus betegségük vagy fogyatékoságuk miatt korlátozott önállósággal rendelkező és otthoni gondozásban részesülő személyek számára nyújtanak. A szolgáltatás célja, hogy a gondozást végző személyt tehermentesítse.

- A szolgáltatás alaptevékenységei:
  - segítségnyújtás a mindennapi önellátáshoz
  - személyes higiéniához vagy a személyes higiéniai feltételek megteremtéséhez nyújtott segítség
  - étkezés biztosítása vagy segítségnyújtás az étkezés megszervezéséhez
  - bentlakás esetén a szállás biztosítása
  - kapcsolattartás a társas környezettel
  - csoportos terápiás tevékenységek
  - segítségnyújtás a rászoruló jogainak, jogos érdekeinek és a személyes ügyeinek érvényesítésében
  - pedagógiai, oktatási és aktivációs tevékenységek

- A Cseh Köztársaságban a szolgáltatók száma a Szociális Szolgáltatók Nyilvántartásában jelenleg 308.²¹ A 2017-es évben 11 769 felnőtt vette igénybe a szolgáltatást.²²

¹⁹ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1550491504731_1

²⁰ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

²¹ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1550493359882_1

²² https://www.mpsv.cz/files/clanky/34376/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf

Nappali szolgáltatások

1. Nappali szolgáltató központ

A nappali szolgáltató központ napközbeni szolgáltatást nyújt, amelyet a koruk, krónikus betegségük vagy fogyatékoságuk miatt korlátozott önállósággal rendelkező személyek vehetnek igénybe.

- A szolgáltatás alaptevékenységei:
  - személyes higiéniahoz vagy a személyes higiéniai feltételek megteremtéséhez nyújtott segítség
  - étkezés biztosítása vagy segítségnyújtás az étkezés megszervezéséhez
  - pedagógiai, oktatási és aktivációs tevékenységek.
  - kapcsolattartás a társas környezettel
  - csoportos terápiás tevékenységek
  - segítségnyújtás a rászoruló jogainak, jogos érdekeinek és a személyes ügyeinek érvényesítésében

- A Cseh Köztársaságban a szolgáltatók száma a Szociális Szolgáltatók Nyilvántartásában jelenleg 80.²³ A 2017-es évben 3 578 felnőtt vette igénybe a szolgáltatást.²⁴

2. Nappali gondozó otthon

- A nappali gondozó otthon napközbeni szolgáltatást nyújt, amelyet a koruk, fogyatékoságuk vagy pszichés problémáik miatt korlátozott önállósággal rendelkező személyek kaphatnak.

- A szolgáltatás alaptevékenységei:
  - segítségnyújtás a mindennapi önellátáshoz
  - személyes higiéniahoz vagy a személyes higiéniai feltételek megteremtéséhez nyújtott segítség
  - étkezés biztosítása
  - pedagógiai, oktatási és aktivációs tevékenységek.
  - kapcsolattartás a társas környezettel
  - csoportos terápiás tevékenységek
  - segítségnyújtás a rászoruló jogainak, jogos érdekeinek és a személyes ügyeinek érvényesítésében

- A Cseh Köztársaságban a szolgáltatók száma a Szociális Szolgáltatók Nyilvántartásában jelenleg 266.²⁵ A 2017-es évben 5 355 felnőtt vette igénybe a szolgáltatást.²⁶

²³ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1550493359882_1

²⁴ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

²⁵ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1550493359882_1

²⁶ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

Lakhatási szolgáltatások

2017-es adatok szerint lakhatást is biztosító szociális szolgáltatást összesen 76 148 fő vesz igénybe a Cseh Köztársaságban. Ebből 34 207 fő az alábbi négy intézménytípust veszi igénybe.²⁷ A felnőtt fogyatékossgal élő személyek számára a következő típusú szociális intézmények találhatóak a Cseh Köztársaságban:

1. Hétköznapi bentlakásos szolgáltatást nyújtó intézmény

A „hetes” gondozóközpontok bentlakásos ellátást biztosítanak, amelyet a koruk, krónikus betegségük vagy fogyatékossgaluk miatt korlátozott önállósággal rendelkező személyek vehetnek igénybe.

További főbb jellemzői:

- 11-30 fő kapacitású
- Különböző fogyatékossgai csoportoknak
- 24 órás ellátást nyújt (kivéve hétvégék)
- A szolgáltatás alaptevékenységei:
  - lakhatás biztosítása
  - étkezés biztosítása
  - segítségnyújtás a mindennapi önellátáshoz
  - személyes higiéniahoz vagy a személyes higiéniai feltételek megteremtéséhez nyújtott segítség
  - pedagógiai, oktatási és aktivációs tevékenységek
  - kapcsolattartás a társas környezettel
  - csoportos terápiás tevékenységek
  - segítségnyújtás a rászoruló jogainak, jogos érdekeinek és a személyes ügyeinek érvényesítésében

A Szociális Szolgáltatók Nyilvántartása szerint jelenleg 50 ilyen működik az országban.²⁸ A 2017-es évben 655 felnőtt vette igénybe a szolgáltatást.²⁹ Tipikus fenntartó/szolgáltató: helyi vagy megyei önkormányzat.

➤ Fogyatékos személyek bentlakásos otthona

Ez a típusú otthon bentlakásos szolgáltatást nyújt fogyatékossgal élő személyeknek, akik korlátozott önállósággal rendelkeznek.

További főbb jellemzői:

- Átlagosan 60 ágyas intézmények
- Különböző fogyatékossgai csoportoknak
- 24 órás ellátást nyújt

²⁷ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pd/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

²⁸ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1550493359882_1

²⁹ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pd/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

- A szolgáltatás alaptevékenységei:
  - lakhatás biztosítása
  - étkezés biztosítása
  - segítségnyújtás a mindennapi önellátáshoz
  - személyes higiéniahoz vagy a személyes higiéniai feltételek megteremtéséhez nyújtott segítség
  - pedagógiai, oktatási és aktivációs tevékenységek
  - kapcsolattartás a társas környezettel
  - csoportos terápiás tevékenységek
  - segítségnyújtás a rászoruló jogainak, jogos érdekeinek és a személyes ügyeinek érvényesítésében

- tipikus fenntartó/szolgáltató: helyi vagy megyei önkormányzat
- A Szociális Szolgáltatók Nyilvántartása szerint 2017-ben 204 ilyen működik az országban³⁰, s 12 231 felnőtt vette igénybe a szolgáltatást.³¹

➤ **Speciális ellátásra szakosodott intézmény**

A speciális ellátásra szakosodott lakhatási szolgáltatást nyújtó otthonok elsősorban azok a korlátozott önállósággal rendelkező személyek tudják igénybe venni, akik krónikus pszichoszociális problémával, kábítószer függőségben szenvednek, valamint olyan időskorú személyek akik Alzheimer vagy más típusú demenciával élnek.

- kapacitás: 30-100 fő
- Intellektuális és pszichoszociális fogyatékossgal élő személyek, idősek³²
- 24 órás ellátást nyújt

- A szolgáltatás alaptevékenységei:
  - lakhatás biztosítása
  - étkezés biztosítása
  - segítségnyújtás a mindennapi önellátáshoz
  - személyes higiéniahoz vagy a személyes higiéniai feltételek megteremtéséhez nyújtott segítség
  - pedagógiai, oktatási és aktivációs tevékenységek
  - kapcsolattartás a társas környezettel
  - csoportos terápiás tevékenységek
  - segítségnyújtás a rászoruló jogainak, jogos érdekeinek és a személyes ügyeinek érvényesítésében

³⁰ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1550493359882_1

³¹ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

³² A 108/2006 számú, A szociális szolgáltatásokról szóló törvény szerint (50. §) a speciális ellátásra szakosodott intézmények olyan személyeknek nyújtanak szociális szolgáltatásokat, akik krónikus pszichiátriai betegségük vagy anyagfüggőségük miatt korlátozott mértékű önellátásra képesek; az öregedéssel összefüggő betegségekben szenvedő egyének, mint például az Alzheimer-kór vagy más típusú demencia, és akik e betegségek miatt szintén korlátozott mértékű önellátásra képesek, és akik más személyek rendszeres segítségét igénylik. A speciális ellátásra szakosodott intézmények kezelési rendjei személyre szabottan igazodnak az egyén szükségleteihez, innen a „speciális ellátásra szakosodott” kifejezés.

- tipikus fenntartó/szolgáltató: helyi vagy megyei önkormányzat
- A Szociális Szolgáltatók Nyilvántartása szerint jelenleg 350 ilyen működik az országban.³³ A 2017-es évben 17 854 felnőtt vette igénybe a szolgáltatást.³⁴

➤ Támogatott lakhatás

A támogatott lakhatást olyan fogyatékkal élő vagy krónikus betegségben szenvedők vehetik igénybe, akik korlátozott önállósággal rendelkeznek. A lakhatási szolgáltatás egyénileg és csoportosan is igénybe vehető.

- kapacitás: 11-30 fő
- Fogyatékossgal élő személyek
- 24 órás ellátást nyújt
- A szolgáltatás alaptevékenységei
  - étkezés biztosítása vagy segítségnyújtás az étkezés megszervezéséhez
  - lakhatás biztosítása
  - a háztartás vezetésével kapcsolatos segítség
  - pedagógiai, oktatási és aktivációs tevékenységek
  - kapcsolattartás a társas környezettel
  - csoportos terápiás tevékenységek
  - segítségnyújtás a rászoruló jogainak, jogos érdekeinek és a személyes ügyeinek érvényesítésében
- tipikus fenntartó/szolgáltató: civil vagy önkéntes szervezet
- A Szociális Szolgáltatók Nyilvántartása szerint jelenleg 216 ilyen működik az országban.³⁵ A 2017-es évben 3 765 felnőtt vette igénybe a szolgáltatást.³⁶

Foglalkoztatás

Szakmai rehabilitáció - folyamatos tevékenység, amelynek célja a fogyatékossgal élő személy számára megfelelő foglalkoztatás megszerzése és fenntartása, s amelyet kérelemre a Munkaügyi Hivatal nyújt és finanszíroz. A fogyatékossgal élő személlyel együttműködve a Munkaügyi Hivatal egyéni tervet készít a szakmai rehabilitációról.

³³ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1550493359882_1

³⁴ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

³⁵ http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do?SUBSESSION_ID=1550493359882_1

³⁶ https://www.mpsv.cz/documents/20142/956508/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2017.pdf/d26f847b-7bbe-4a1f-f8d6-636525fc572e

Munkahelyi gyakorlat - a fogyatékossgal élő egyén munkagyakorlata egy megfelelő munkahelyen a Munkaügyi Hivatallal kötött megállapodás alapján. A munkát egy asszisztens támogatásával végezheti. A gyakorlat legfeljebb 24 hónapig tart.

Speciális átképző tanfolyamok - azonos feltételek mellett végezhetők, mint minden egyéb átképzés.

Védett munkahelyek és védett műhelyek

A védett munkahely a munkáltató által a fogyatékossgal élő személy számára a Munkaügyi Hivatallal kötött írásos megállapodás alapján létrehozott pozíció. A védett munkahelyet a megállapodásban meghatározott naptól számított legalább 2 évig meg kell őrizni.

A védett műhely olyan munkáltatói munkaegység, amelyben a munkavállalók legalább 60 százaléka fogyatékos.

A munkáltatóknak nyújtott hozzájárulások

A Munkaügyi Hivatal támogatást nyújthat a munkáltató számára védett munkahely és védett műhely létrehozásához. Annak a munkáltatónak, aki képzést nyújt fogyatékos személyek számára, a Munkaügyi Hivatal a képzés teljes költségét megtéríti. Az a munkáltató, aki a teljes munkavállalói létszám 50 %-ában fogyatékos személyeket foglalkoztat, jogosult hozzájárulásra.

A fogyatékossgal élő személyek foglalkoztatásának kötelező aránya

A több mint 25 főt foglalkoztató munkáltatóknak a teljes munkavállalói létszám 4 %-ában fogyatékos személyeket kell foglalkoztatniuk. Ennek a kötelezettségnek, azaz a munkaviszonynak, a termékek és szolgáltatások megszerzésének, illetve az államháztartásba fizetett büntetéseknek való megfelelés módszerei egyenértékűnek tekinthetők.

Utazási támogatás, segédeszköz támogatás és fogyatékos igazolvány

A 2011. évi 329/2011. számú³⁷, a Fogyatékos Személyek Számára Nyújtott Támogatásokról szóló törvény, illetve a kapcsolódó törvények módosításai szabályozzák a pénzügyi támogatásokat (utazási támogatás, segédeszköz támogatás), valamint a fogyatékos igazolvány kiállítását. Ezek révén az állam csökkenti a fogyatékos hátrányos társadalmi következményeit és támogatja a társadalmi befogadást.

Utazási támogatás

Az utazási támogatás egy rendszeresen ismétlődő kötelező juttatás, amelyet olyan, 1 évnél idősebb személyek számára biztosítanak, akik jogosultak a mozgássérült igazolványra, és önállóan utaznak - rendszeresen és fizetés ellenében. Bizonyos intézményi szolgáltatásokat igénybe vevő személyek nem támogathatók, kivéve, ha a Munkaügyi Hivatal elismeri a különös figyelmet érdemlő okokat. A támogatás havi összege 550 CZK.

Segédeszköz támogatás

A segédeszköz támogatás az egészségbiztosítási rendszer által nem fedezett szükségletek kielégítésére nyújtott juttatás, amely segíti az önellátást, a munkavégzést, az oktatásban való részvételt és a szociális kapcsolatokat. A támogatást súlyos testi vagy érzékszervi fogyatékossgal élő személyek vehetik igénybe. A "jármű" vagy "különleges utasbiztonsági rendszerek" támogatás esetében a támogatást súlyos, intellektuális fogyatékossgal rendelkező személy is igénybe veheti. Miniszteri rendelet szabályozza az igényelhető eszközök és támogatások listáját, például: jármű, vakvezető kutya, Braille-nyomtató, ajtócsengő jelző készülék, jármű- vagy lakásátalakítás.

A segédeszköz támogatásra szánt összeg 3 rendszerben kerül elszámolásra (10 000 CZK alatti és feletti támogatás és jármű). A 10 000 CZK alatti ár esetén nyújtott támogatás csak olyan személyek számára nyújtható, akiknek a jövedelme kevesebb, mint a létminimum 80 %-a. Bizonyos kivételek megengedettek (ha a személynek több eszközre van szüksége ebben az árszintben, magasabb jövedelmű ugyan, de nem tudja megvenni ezeket az eszközöket). A 10 000 CZK-t meghaladó támogatás nem jövedelemhez kötött, 10%, de legalább 1 000 CZK önrész befizetése kötelező. A támogatás maximális összege 350 000 CZK, vagy 400 000 CZK abban az esetben, ha „lépcsőlift” a támogatott eszköz. Ha a támogatott összeg „jármű”, a támogatás maximális összege 200 000 CZK, és az összeget a jogosult (és a hozzátartozó személyek) jövedelmére vonatkozóan határozzák meg.

³⁷ <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-329#cast1>

INTÉZMÉNYI FÉRŐHELY-KIVÁLTÁS

Az intézményi férőhely-kiváltás, vagyis az intézményi ellátásról a közösségi ellátásra való áttérés folyamatának első lépése a Cseh Köztársaságban a Szociális Szolgáltatásokról szóló törvény (108/2006) elfogadása volt 2006 májusában.

A törvény fő célja, hogy elhagyja a paternalista megközelítést, és lehetővé tegye az emberek számára, hogy egyenlő tagjai legyenek a társadalomnak, ezzel egyidejűleg a szociális szolgáltatások hatékonyak, költséghatékonyak és minőségiek legyenek. Cél, hogy a szociális ellátó rendszer a hozzáférhetőség elvein alapuljon, az egyén igényeihez igazítva, a szakértelem, az egyenlőség, az aktív részvétel és az önkéntesség elvén. A törvény számos fogalmi változást is hozott. Bevezette a gondozási segélyt, mely lehetőséget ad a felhasználónak, hogy maga gondoskodjon a számára szükséges szociális szolgáltatásokról, és maga fizesse azokat. A szociális szolgáltatásokat gondozási (azok számára, akik nem teljesen önellátóak) és megelőzési (a személy társadalmi reintegrációjának elősegítésére) kategóriákba sorolta. Meghatározták a szociális szolgáltató és az ügyfél közötti szerződéses kapcsolat elvét. A törvény kötelező elvárásokat fogalmazott meg a szociális szolgáltatásokban dolgozó munkavállalók teljesítményével kapcsolatban. Létrejött a szociális szolgáltatások nyilvántartási rendszere a regionális hivatalokban, csak az itt nyilvántartott szolgáltatók működhetnek. A Szociális Szolgáltatások Regisztrációs Hatósága ellenőrzi a szociális szolgáltatások minőségét, amelyet a minőségi szabványok alapján értékelnek.

Fontos lépés volt „Az intézményi szociális szolgáltatások átalakítása a felhasználó természetes közegében nyújtott közösségi szolgáltatásokká elősegítésének, valamint a felhasználók szociális inklúziójának koncepciója” elfogadása. A koncepció a 2007. február 21-i 127. számú kormányhatározattal lépett életbe, és azóta ez az alapja a lakhatási szolgáltatások nyújtásának. A koncepció a Szociális Szolgáltatási Törvényben meghatározott minőségbiztosítási normákon alapszik, és különösen két olyan célcsoportot érint, ahol gyakran kerül sor intézményi elhelyezésre, és ahol több közösségi és járóbeteg-ellátásra van szükség: a fogyatékos személyek és az idős személyek célcsoportját.³⁸

A Munkaügyi és Szociális Minisztérium a következő projekteket valósította meg: „Támogatás a szociális szolgáltatások átalakításához”, 2009-13 között, amely 32 intézményt fedett le, és amelynek során 540 személy hagyta el az intézményeket (az intézményben élők 2,3 %-a); és a „Szociális szolgáltatások átalakítása” projektet, mely oktatási programokra, konzultációkra összpontosított. Ezeket a projekteket követte az „Élet, mint mindenki másé” projekt a 2016–2019-es időszakban, amely a régiók és az önkormányzatok támogatására, a rendszerszintű változásokra, valamint más, olyan szakmacsoportokkal kapcsolatos változásokra összpontosít (orvosok, bírák, rendőrök stb.), akik részt vesznek a fogyatékos személyek társadalmi beilleszkedésében.

³⁸ *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatelé a podporující sociální začlenění uživatelé do společnosti*

https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/Koncepce_podpory.pdf/9849e5e3-206b-393e-00af-a8e210ee1c47

A Munkaügyi és Szociális Minisztérium 2013-ban részletes módszertani anyagot publikált az intézményi férőhely-kiváltással kapcsolatban.³⁹

A szociális szolgáltatások területén az intézményi férőhely-kiváltást a Nemzeti Szociális Szolgáltatások Fejlesztési Stratégiája is tartalmazza a 2016-2025 közötti időszakra, ahol ez a nyolc fő terület egyike.

Az intézményi férőhely-kiváltás folyamatát a Szociális Szolgáltatások Átalakítását Támogató Központ támogatja és hajtja végre.⁴⁰

A „Nemzeti terv a fogyatékossgal élők esélyegyenlőségének előmozdítása érdekében 2015-2020”, melyet a Fogyatékossgal Élő Emberek Kormányzati Tanácsa készített, és a kormány határozattal elfogadott, egyik stratégiai területe az önálló élet elősegítése.

A területen belül négy fő célkitűzést fogalmaz meg:

1. A feltételek megteremtése, hogy a fogyatékossgal élő személyek a lehető legteljesebb mértékben élhessenek természetes környezetükben.
2. Hozzáférés biztosítása otthoni ellátáshoz, közösségi szolgáltatásokhoz és lakossági szolgáltatásokhoz.
3. A fogyatékossgal élő személyek igényeit tükröző szociális szolgáltatások finanszírozása.
4. Támogatni a fogyatékossgal élő személyeket támogató és segítő szociális szolgáltatók képzését és szakmai fejlődését.⁴¹

Egy, az intézményi férőhely-kiváltás elősegítéséért küldő civil szervezet 2015-ös jelentése a következő hiányosságokat és problémákat fogalmazza meg a szociális ellátás rendszerével kapcsolatban:

1. 16 000 fogyatékos felnőtt él intézményben, és mintegy 8 000 gyermek.
2. Az otthonukban élő fogyatékossgal élő személyek nem kapják meg az igényeiknek megfelelő közösségi szolgáltatásokat.
Az otthonukban élő fogyatékos személyek számára nem állnak rendelkezésre megfelelő szolgáltatások; nincs elegendő pénzük ahhoz, hogy fedezze a független élethez nélkülözhetetlen támogatást.
3. Új intézmények épülnek. Az úgynevezett speciális ellátásra szakosodott intézményekben folyamatosan nő a férőhelyek száma. Egyre több idős ember kerül intézménybe.
4. A meglévő intézményeket fejlesztik és újjáépítik.
5. A szociális ellátórendszer az intézményi gondozásra lett kialakítva (a fogyatékos emberek szociális ellátására fordított pénz nagy része az intézményekhez kerül).

³⁹ Manuál transformace ústavů, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, vydání, Praha 2013 ISBN: 978-80-7421-057-0

⁴⁰ ČR, MPSV. MPSV.CZ : Transformace sociálních služeb.

<https://www.mpsv.cz/transformace-socialnich-sluzeb>

⁴¹ National Plan for the Promotion of Equal Opportunities for Persons with Disabilities 2015–2020, Approved by Resolution of the Government of the Czech Republic No. 385 of 25 May 2015

Ugyanez a szervezet többek között a következő feladatokat fogalmazza meg az elkövetkező időszakra nézve:

1. A Munkaügyi és Szociális Minisztérium hozzon létre egy stratégiát az intézményi és a közösségi alapú ellátás közötti átmenetre, beleértve a következőket:

- az átalakításra szoruló intézmények egyértelmű meghatározása;
- egyértelmű lépések és célok, ideértve a menetrendet is, az intézményi modell elhagyására;
- egyértelmű intézkedések az otthonukban élő családok és fogyatékossgal élő személyek szolgáltatási rendszerének létrehozására, beleértve a menetrendet;

2. A Munkaügyi és Szociális Minisztérium csökkentse az intézményi férőhelyek számát és növelje a közösségi szolgáltatások kapacitását.

3. A Munkaügyi és Szociális Minisztérium vonja be a civil társadalmi szervezeteket és a fogyatékossgal élők és más érintettek képviselőit a közösségi ellátásba való átmenet stratégiájának előkészítésében és a szociális szolgáltatások nemzeti stratégiájának kidolgozásába.

4. A Munkaügyi és Szociális Minisztérium hozzon létre ösztönzőket a regionális önkormányzatoknak (mint az intézményi ellátás fő szolgáltatói) az átmenet megvalósításához az intézményről a közösségi alapú ellátásra.⁴²

---

⁴² http://jdicz.eu/wp-content/uploads/JDI_SituaceRizikaDI_EN.pdf

A „KLUBÍČKO” („GOMBOLYAG”) BEROUN Z.Ú. NEVŰ LAKÓOTTHON BEMUTATÁSA

A Klubíčko Beroun z.ú. a 18 ezer lakosú Beroun városában, Prágától 30 km-re délnyugatra fekszik, és több mint 20 éves múltra tekint vissza.

1997. április 12-én fogyatékos gyermekek szülei alapították meg a Fogyatékos Gyermekek Szülei és Barátai Szövetségének egyik klubját. A szervezet civil szervezetként működött, és különböző tevékenységeket látott el (családi nyaralás és kirándulások, szabadidős tevékenységek, gyermeknevelés, saját hírlevelek kiadása jogszabály ismertetésekkel stb.)

Abban az időben a régióban nem volt olyan intézmény/szolgáltatás, amely átfogó tájékoztatást tudott volna nyújtani a fogyatékossgal élő gyermekek hozzátartozói számára, és az óvodai, az általános iskolai képzés, valamint a szükséges szociális szolgáltatások sem voltak biztosítva részükre. A szülők számos változást kezdeményeztek a térségben (óvodák és iskolák létrehozása halmozottan fogyatékos gyermekek számára, közösségi központ létrehozása, szolgáltatás-katalógus készítése stb.).

A Klubíčko saját szolgáltatóközpontot létesített, valamint megszervezte a fogyatékossgal élő gyermekek és felnőttek oktatását. A szervezet 2000 óta kezdett professzionalizálódni, néhányan a szülők közül alkalmazottak lettek, és azóta irányítják/dolgoznak a szervezetben. A Klubíčko továbbra is kínál gyerekeknek tevékenységeket (hétvégi pihenés és nyaralás), 2003 óta azonban a tevékenységet rendszeres aktivációs szolgáltatásokkal bővítették, és 2006 óta regisztrált szociális szolgáltató.

2018-ban összesen 58, elsősorban súlyosan halmozottan fogyatékos személy és családtagjaik vették igénybe a szolgáltatásaikat, közülük 28-an teljesen vagy részben mozgásképtelenek. A kliensek egy része a szervezet több szolgáltatását is igénybe veszi. Rászorultsági szintek szerinti megoszlás a szolgáltatást igénybevevők körében:

4. (legsúlyosabb) rászorultsági szint: 38 fő
3. rászorultsági szint: 13 fő
2. rászorultsági szint: 6 fő
1. (legenyhébb) rászorultsági szint: 1 fő

A kliensek többsége intellektuálisan sérült, melyhez mozgás- és/vagy érzékszervi sérülés társul. Autizmus spektrumzavarral élőknek is nyújtanak szolgáltatásokat, amennyiben képesek részt venni a csoportmunkában. Emellett számos ritka diagnózissal rendelkező kliensük is van.

A kliensek többsége a régióból (Beroun, Nyugat-Prága, Kladensko, Rakovnicko) érkezik.

Szolgáltatás megnevezése	Felhasználók száma
személyi segítség	19 fő
foglalkoztatás (social activation service)	22 fő
átmeneti gondozás	37 fő
hétköznapi bentlakásos szolgáltatás	9 fő

Szolgáltatások

1. Hétköznapi bentlakásos szolgáltatás

- lakhatási szolgáltatás (egész évben hétfő 7:00 – péntek 19:00)
- A hétköznapi bentlakásos szolgáltatás hosszútávú komplex ellátást nyújt a kliensnek: izgalmas tevékenységeket, rendszeres terápiát, élethosszig tartó tanulást és szabadidős programokat. Lehetőséget teremt számukra, hogy társas kapcsolatokat alakítsanak ki fogyatékos és ép társakkal. Támogatják őket önmegvalósítási törekvéseikben, erősítik önállóságukat és függetlenségüket, valamint a szükségleteiket figyelembe véve segítik őket képességeik maximális kihasználásában.
- A szolgáltatás kapacitása: 10 ágy
- Jelenlegi foglaltság: 10 fő

2. Átmeneti gondozás

- Állandó lakhatás biztosítása, egész évben
- Az átmeneti gondozás célja, hogy a fogyatékos vagy idős hozzátartozót ápolókat egy időszakra tehermentesítse, az ápoltaknak komplex szakmai ellátást biztosítson, lakhatási szolgáltatást, izgalmas tevékenységeket és társas kapcsolatteremtési lehetőséget.
- A szolgáltatás kapacitása: 6 ágy
- Jelenlegi foglaltság: 7 fő

3. Foglalkoztatás

- Nappali szolgáltatás, minden nap (hétfőreken és ünnepepekon is) 7-19 óráig
- A szolgáltatás célja, hogy a fogyatékos embereknek lehetőséget teremtsen a családon kívüli társas kapcsolatok teremtésére. A foglalkozások során támogatják őket önmegvalósítási törekvéseikben, erősítik önállóságukat és függetlenségüket, valamint a szükségleteiket figyelembe véve segítik őket képességeik maximális kihasználásában.
- A szolgáltatás a gyakorlati képességek fejlesztésére fókuszál – önellátás és háztartási feladatok (ételkészítés, takarítás stb.), az önállóságuk és önrendelkezésük fejlesztése érdekében.

- A szolgáltatáson belül munkagyakorlat keretében enyhébb fokban fogyatékos emberekkel is foglalkoznak. A munkagyakorlat során elsajátítják a munkavégzéshez szükséges alapkészségeket a következő szakmákban: segédtakarító, konyhai kisegítő, segédkarbantartó, eladó, kreatív műhely dolgozója
- A munkagyakorlat elvégzése után a kliensek fokozatosan a nonprofit rehabilitációs vállalatuk (Klubák z.ú.) alkalmazottjaivá válnak, és közösségi szolgálatot látnak el.
- A szolgáltatás kapacitása: változó, 25 fő évente
- Jelenlegi kapacitás: 9 fő
- A szolgáltatás egyidejű maximális kapacitását, illetve az igénybevevők napi maximális létszámát a munkatársak száma, illetve a kliensek fogyatékoságának mértéke és jellege határozza meg.

4. Személyi segítség

- Otthoni szolgáltatás, egész évben, a nap bármely órájában
- A szolgáltatás célja, hogy a klienseknek a mindennapi tevékenységekben segítséget nyújtson, mind háztartási, mind egyéb területen, annak érdekében, hogy a kliens otthonában maradhasson.
- A szolgáltatás kapacitása: évente 30 fő
- Jelenlegi kapacitás: 9 fő

Finanszírozás

A szolgáltatások működési költségeit a Közép-Bohémiai Régió (*Středočeský kraj*) keresztül finanszírozzák. A célcsoportot, a szolgáltatási kapacitást és a munkatársakat a civil szervezet biztosítja, de a támogatásról/finanszírozásról a régióval kell tárgyalni. A megállapodások mindig csak egy évre szólnak, ami a hosszútávú tervezést rendkívül megnehezíti. A régió mellett a kliensek lakóhely szerinti önkormányzatai és maguk a kliensek is – a gondozási segélyből – hozzájárulnak a finanszírozáshoz. A gondozási segély összege a szükséges szolgáltatások kb. 40 %-át fedezné, ha a valós árat kérnék el értük, így olcsóbban szolgáltatnak, hogy a kliensek igénybe tudják venni.

Támogatások megoszlása:

- Régió kb. 72 %
- Önkormányzatok kb. 5 %
- Kliensek hozzájárulása kb. 20 %
- Egyéb támogatások, saját bevételek kb.3 %

Munkatársak

Jelenleg a kliensek mellett 15 fő dolgozik. Legtöbbjük szociális gondozó-ápoló munkakörben (érettségi + 150 órás tanfolyam), egy fő szociális munkás, 5 fő adminisztratív és kisegítő személyzet. Nagy a munkaerőhiány, a civil szférában a fizetések jelentősen alacsonyabbak, mint a közszférában. Több szülőt, illetve megváltozott munkaképességű munkavállalót alkalmaznak karbantartói, takarítói munkakörökben.

Lakókörnyezet

Az épületet zöldmezős beruházásként hozták létre, adományokból és bankkölcsönből, a kisváros egyik főutcáján, lakóházak szomszédságában. EU pályázatból most bővítik majd az ágyak számát még nyolccal. Ez a férőhelyek számát nem növeli, csupán az elhelyezés módja lesz komfortosabb. Jelenleg a földszinten 3 ágyas szobák vannak, a cél, hogy itt is egy és kétágyas szobákban legyenek elhelyezve a lakók.

Az akadálymentes földszinten egy tágas előszobából egy többfunkciós nappaliba jutunk, ahol társalgó, pihenősarok, munkaállomás található. A nappaliban a bútorokon kívül a lakók szórakozásához szükséges eszközök, számítógépek, projektor, CD és DVD lejátszó stb. található. Szintén a földszinten található az étkezős konyha, és a fürdőszoba is, amely pezsgőfürdővel, akadálymentes zuhanyzóval, a szükséges segédeszközökkel van ellátva. A fürdő mellett található a Snoezelen szoba. A földszinten található még 2 db 3 ágyas akadálymentes szoba, ahol mennyezeti emelőrendszer van beépítve. Emellett több mobil emelőt, állító- és járógépet és egyéb, a mozgást segítő segédeszközt használnak. Az alagsorban kapott helyet a munkatársak öltözője és a mosoda. Az emeleten, mely lépcsőn közelíthető meg, található az iroda, illetve 3 db kétágyas és egy egyágyas szoba.

Az épülethez terasz és kert tartozik, melyet a lakók is igénybe vehetnek.

Étkezés

Az ételt a munkatársak a lakókkal közösen készítik el, természetesen megfelelően az előírásoknak. A kliensekkel közösen döntenek el, hogy mi legyen a menü, részt vesznek a receptek kiválasztásában, a bevásárlásban és a főzésben is. Az ételkészítés a pedagógiai fejlesztő munka része. A reggelit, snacket és a hideg vacsorát a lakók maguk készítik/fogyasztják a vásárolt élelmiszerekből, vagy saját ételt hozatnak maguknak. Az étkezési nehézséggel küldöknek és a diétát igénylőknek egyénre szabott ételt készítenek.

Napi – és hetirend

Az intézménynek 35 állandó kliense van, ezek közül nagyjából húszan rendszertelenül veszik igénybe a szolgáltatásokat. Az ügyfelek egy része egy héten 3-5 napot tölt náluk, egyébként saját otthonukban, a szülőkkel élnek. Egy kliens, akinek nincsen családja, állandó jelleggel az intézményben lakik. A többiek nappali foglalkozásokra járnak hozzájuk, egész- vagy fél napra vagy munkagyakorlatra. Az átmeneti gondozás szolgáltatásukat rendszertelenül veszik igénybe a családok, amikor épp szükségük van rá, általában hétvégén és ünnepnapokon.

A bentlakók reggel saját ritmusuk szerint kelnek, reggeliznek, a napközibe érkezőket a reggeli órákban hozzák a hozzátartozók.

Délelőtt 8:30-11:30-ig tart a délelőtti foglalkozás, amiben a kliensek lehetőségeiknek megfelelően vesznek részt.

Ebéd után 14:30-ig pihenés, relaxáció, vagy saját szobáikban, vagy a közös helyiségekben.

Délután 14:30-17 óráig ismét foglalkozások, majd a nappali szolgáltatást igénybe vevők hazamennek, a bentlakók pedig vagy segítenek a vacsora előkészületeiben, vagy pihennek.

A nap folyamán a kliensek – amennyiben az időjárás engedi – segítőikkel sétálnak a faluban, ellátogatnak közeli üzletbe, vagy épp az autóforgalmat nézik az autópályán, ismerkednek a szomszéd állatokkal stb.

A jobb képességű, munkagyakorlaton résztvevő kliensek napirendje szigorúbb, részletesen beosztott műszakokban dolgoznak, hiszen a gyakorlat célja, hogy megtanulják a munkahelyi rutint és szokásokat.

A súlyosan, halmozottan fogyatékos kliensek napirendje lazább.

Hétközben 3 munkatárs felváltva irányítja a foglalkozásokat, állítja össze az egyénre szabott tevékenységeket – így biztosítva a fejlesztést és a változatosságot.

A munkagyakorlatot szintén 3 munkatárs irányítja.

Kirándulásokat, városi programokat 4-5 kliens jelentkezése esetén szerveznek, például mozilátogatást, bowlingozást, shoppingolást stb., a kliensek kívánságai alapján.

Kommunikáció

Alternatív kommunikációs eszközöket használnak, például a napirendet fényképek, ajtódíszek vagy piktogramok segítségével kommunikálják. Számos kliensnek saját kommunikációs gombja vagy kártyái vannak, vagy saját, érintőképernyős és egyéb, kommunikációt segítő programokkal ellátott számítógépeik segítségével kommunikálnak.

IRODALOMJEGYZÉK

155/1995 Zákon o důchodovém pojištění

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155?text=invalidn%C3%AD+d%C5%AFchod>

435/2004 Zákon o zaměstnanosti

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435#cast3>

561/2004 Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#cast1>

108/2006 Zákon o sociálních službách

<https://www.zakonyprolidi.cz/hledani?text=108%2F2006> (Letöltés: 2019.02.22)

198/2009 Zákon o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon)

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-198> (Letöltés: 2019.02.22)

329/2011 Dávky pro osoby se zdravotním postižením

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-329> (Letöltés: 2019.02.22)

CPT: Podporujeme transformaci!

<http://www.podporatransformace.cz/> (Letöltés: 2019.02.22.)

Czech Social Security Administration homepage

<https://www.cssz.cz>

Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti

https://www.mpsv.cz/files/clanky/3858/Koncepce_podpory.pdf (Letöltés: 2019.02.22.)

Manuál Transformace Ústavů

[http://www.trass.cz/archive_2015/files/5-dok-dopor-postupy\(8\)_ManualTransformaceTisk-Text.pdf](http://www.trass.cz/archive_2015/files/5-dok-dopor-postupy(8)_ManualTransformaceTisk-Text.pdf) (Letöltés: 2019.02.22.)

Ministerstvo práce a sociálních věcí, Praha 2018 STATISTICKÁ ROČENKA Z OBLASTI PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ 2017

https://www.mpsv.cz/files/clanky/34376/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_v_eji_2017.pdf (Letöltés: 2019.02.22.)

Ministry of Labour and Social Affairs homepage

<https://www.mpsv.cz/en/1612> (Letöltés: 2019.02.22.)

TÁRS PROJEKT
Szociális intézményi férőhely kiváltási
szakmai koordinációs műhely kialakítása

[National Plan for the Promotion of Equal Opportunities for Persons with Disabilities 2015–2020, Approved by Resolution of the Government of the Czech Republic No. 385 of 25 May 2015](#) (Letöltés: 2019.02.22.)

Registr Poskytovatelů Sociálních Služeb
http://iregistr.mpsv.cz/socreg/hledani_sluzby.do

Summary overview of types and characteristics of institutions and community-based services for persons with disabilities available across the EU, Czech Republic, University of West Bohemia and Institute of Sociology of the Academy of Sciences of the Czech Republic

Threats to the process of transition from institutional to community based care in the Czech Republic
http://jdicz.eu/wp-content/uploads/JDI_SituaceRizikaDI_EN.pdf (Letöltés: 2019.02.22)

TÁRS PROJEKT
Szociális intézményi férőhely kiváltási
szakmai koordinációs műhely kialakítása